

Professor de sociologia de la Universitat Ramon Llull

Jordi Busquet

La por de perdre l'estatus

Vivim un temps de profundes transformacions socials que, segons expressen alguns analistes, són la causa del sentiment d'incertesa que actualment comparteixen una gran part dels individus del nostre entorn. Incertesa i inquietud, també, respecte de la capacitat de consolidar la seva posició social o un determinat estatus. Si a aquesta etapa de canvis hi afegim els condicionants i les conseqüències de l'actual crisi econòmica, aquest estat d'ànim es fa encara més evident. L'autor d'aquest article aprofundeix en aquesta hipòtesi servint-se d'algunes de les aportacions més destacades de la teoria sociològica, des d'Alexis de Tocqueville o Thorstein Veblen fins a C. Wright Mills o Pierre Bourdieu, de l'obra del qual és un dels principals experts del nostre país. L'«angoixa per l'estatus», en definitiva, és consubstancial a l'existència d'un home modern inquiet i reflexiu, conscient del caràcter fràgil i canviant de la seva posició en el món social. I és, també, pròpia de les societats democràtiques i amb mobilitat social, especialment d'aquelles en què durant el darrer període d'alegria consumista s'ha exercit una forta despesa en béns posicionals o de distinció.

«Avui dia l'home té sovint la sensació que la seva vida privada és plena de paranys.» Amb aquestes paraules, escrites el 1959, el sociòleg nord-americà C. Wright Mills comença *La imaginació sociològica*. Són paraules molt actuals i que semblen especialment adients per a comprendre com afecta la situació de crisi a moltes persones que han perdut la feina. La crisi pot afectar especialment els joves que, un cop han completat els cicles esco-

La por de perdre l'estatus

lars, es disposen a iniciar la carrera professional en un moment de clausura o de bloqueig del món laboral. Molts d'aquests joves que han deixat els estudis no troben –o ni tan sols busquen– sortida laboral. La preocupació social de fa uns anys pels joves «mileuristes», que malgrat disposar d'una bona formació tenien uns sous molt modestos, s'ha traslladat a una preocupació per una nova tipologia de joves, els «ninis», que ni estudien ni treballen.

La crisi també incideix en les persones adultes que es troben en la recta final de la seva trajectòria professional i que es poden veure forçades a abandonar –potser de manera prematura– una carrera més o menys exitosa. Els darrers anys de la vida laboral poden ser durs i penosos (molt diferents de com havien estat imaginats).

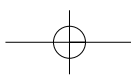
En temps de crisi molts individus se senten atrapats per una sèrie de canvis que no controlen però que els afecten directament.

Vivim un temps de canvi i de profunda incertesa que afecta les oportunitats i les expectatives de molta gent. En temps de crisi molts individus se senten atrapats per una sèrie de canvis estructurals que no controlen, però que els afecten directament. Es tracta de transformacions aparentment impersonals. Els fets de la història contemporània –com diu Mills– són alhora fets relatius als èxits i als fracassos d'unes dones i uns homes con-

crets que en poden patir les conseqüències a la seva pell: «Quan una societat s'industrialitza, el pagès esdevé obrer, i el senyor feudal desapareix si no es converteix en home de negocis. Quan les classes puguen o baixen, l'un té feina o està aturat; quan les inversions augmenten o minven, l'altre agafa volada o s'arruïna [...]. No hi ha manera d'entendre la vida d'una persona, ni la història d'una societat, si no s'entenen ambdues ensems.» (Mills, 1994 [1959], 7-8).

Mentre en les societats tradicionals l'individu mantenia un estatus professional estable i una identitat social definida (vinculada a aquest estatus¹), en les societats avançades hom pot canviar amb relativa facilitat la seva posició o estatus social. En les societats modernes la identitat és força indefinida, insegura i canviant (Berger, 1987 [1963]).

Sovint es tendeix a exagerar-ne el caràcter incert i inestable. Els canvis no afecten a tothom, ni afecten de la mateixa manera. Tanmateix, molts individus experimenten canvis importants al llarg de la seva trajectòria

vital i professional. Tots aquests canvis obliguen a (re)definir la posició social. La persona que muda la seva posició en el món també és una persona que canvia la percepció que té d'ella mateixa.

L'esperança de vida ha crescut notablement però, paradoxalment, en molts casos la vida personal s'ha tornat més inestable i insegura. La condició humana en les societats avançades ha assolit un caràcter força incert i fluctuant. És per això que en plena era de la incertesa ha fet fortuna la idea que vivim en una societat líquida, com suggereix el famós sociòleg d'origen polonès Zigmunt Bauman (2006). L'home i la dona moderns es troben en estat de dubte permanent sobre el món i sobre ells mateixos. En el si de la «modernitat líquida» la identitat és relativa i això fomenta la reflexivitat i els dubtes sobre la pròpia vàlua personal.

Inquietud per l'estatus

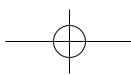
El terme estatus prové del mot llatí *statum*, «posició» (participi passat del verb *stare*, «estar dret»). En sentit estricte, la paraula fa referència a la posició jurídica o professional que un individu ocupa dins d'un grup social. Tanmateix, en un sentit més ampli es refereix al valor o la importància que té un individu davant dels ulls dels altres. El sociòleg alemany Max Weber va definir la posició d'estatus (*Ständische Lage*) com la posició que hom ocupa dins de l'estructura social. L'estatus, doncs, fa referència a la consideració que hom «mereix» en virtut de la seva posició social.²

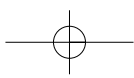
En les societats capitalistes l'estatus és difícil d'aconseguir i més difícil encara de mantenir durant tota una vida. L'estatus depèn, sobretot, del rol professional. És cert que sovint la posició social s'expressa i s'acredita mitjançant un determinat nivell de consum i el que podríem considerar un «estil de vida apropiat», però aquest només es pot mantenir al llarg del temps gràcies a una determinada posició econòmica.

Des d'una perspectiva filosòfica, Alain De Botton (2003) parla de l'angoixa per l'estatus (*Status Anxiety*). Segons l'autor suís, encara que aparentment visquem obsessionats per la ri-

La persona que muda la seva posició en el món també canvia la percepció que té d'ella mateixa.

Ens inquieta i angoixa la possibilitat de perdre el prestigi i el reconeixement social.

La por de perdre l'estatus

quesa o el poder, allò que realment ens preocupa és perdre l'estima i el reconeixement dels altres.

Si la nostra posició en l'escala social ens neguiteja és perquè la idea que ens fem de nosaltres mateixos depèn de com ens veuen els altres. L'opinió dels altres és important. És per això que l'autoestima sovint està en relació amb el respecte i reconeixement que els altres ens professen. En els cercles íntims ens angoixa la possibilitat de perdre el recolzament de les persones més properes i més significatives. En la vida pública ens inquieta més aviat la possibilitat de perdre el prestigi i el reconeixement social. L'afany de fer-se ric seria –segons De Botton– una manera d'aconseguir l'estima i l'admiració dels altres: «És probable que els diners, la fama i la influència tinguin més valor com a símbols de l'amor –i com a mitjans per aconseguir-lo– que com a fins en si mateixos.» (De Botton, 2004, 15).

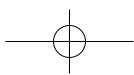
La igualtat d'oportunitats

A les societats modernes de signe democràtic es postula, com un principi bàsic i irrenunciable, la igualtat entre els individus. La declaració universal dels drets humans afirma la igualtat entre tots els éssers humans. Això no vol dir que tots siguem idèntics (cosa impensable), sinó que tothom mereix un respecte i un reconeixement com a persona.

Al mateix temps les «societats meritocràtiques» es regeixen pel principi de la igualtat d'oportunitats. La igualtat d'oportunitats implica que hi ha una mena de competició oberta, on tothom pot demostrar el seu talent i la seva capacitat. El problema que comporta aquest principi teòric és que a la pràctica les condicions de partida no són les mateixes per a tothom. No cal dir que hi ha individus que disfruten d'una posició social i familiar molt avantatjosa.

D'altra banda, en un sistema meritocràtic, els individus poden caure en desgràcia i s'exposen a perdre la posició i l'estatus social. L'escala social permet escalar posicions en un sentit ascendent, però també pot comportar un descens posicional. El sistema meritocràtic és un sistema que beneix l'èxit social, però que maleeix el fracàs. Les persones «fracassades» se senten, probablement, responsables

En una meritocràcia els individus poden caure en desgràcia i s'exposen a perdre la posició i l'estatus social.

del seu fracàs, especialment en el moment en què l'ensopegada individual coincideix amb un moment d'expansió econòmica i d'optimisme col·lectiu.

L'existència de la mobilitat social és un fet social important. En les societats (teòricament) obertes en les quals hi ha competència, la mobilitat social fa que tothom pugui aspirar a millorar la posició i la condició social. En realitat –com s'ha dit– la mobilitat és molt limitada. La major part dels estudis realitzats en els països de democràcia avançada constaten que, malgrat algunes notables excepcions, l'èxit social i personal està molt lligat a l'origen familiar i la condició social dels pares.

La ideologia carismàtica

El fet que en la societat capitalista s'hagin atenuat les diferències (o que aquestes hagin perdut la rigidesa característica de la societat feudal) no significa que hagin desaparegut del tot, ni que hagi desaparegut tampoc la necessitat que tenen els membres dels grups socials dominants de marcar distàncies respecte als membres de les classes socials que es troben en una «posició inferior». Això explica la persistència de diferències importants i d'actituds de «tancament social» per part dels membres de la burgesia que no posseeixen, de naixement, cap caràcter essencialment diferenciat: «Per ser burgès no n'hi ha prou de néixer burgès: has de viure tota la vida com un burgès!» (Bauman, 2005 [2004], 72). Si les proves o les evidències que s'aporten no són prou convincents, es pot perdre l'adscripció de classe, i esdevenir un «desclassat».

És per això que, com a classe, en determinades circumstàncies, la burgesia tendeix a accentuar les barreres que la separa de les altres classes. En el moment que les distincions no són «naturals» cal accentuar les diferències, encara que sigui artificialment. Segons Edmond Goblot (1965), la distinció és el mitjà d'accentuar aquestes diferències: allò que distingeix el burgès és la distinció («*Ce qui distingue le bourgeois, c'est la distinction*»). La burgesia, per justificar la seva situació de privilegi, no pot apel·lar al seu llinatge (com fa la noblesa); ni pot fer dependre la seva sort exclusivament de l'esforç meritocràtic (com acostuma a fer la petita burgesia). Quan gaudeix d'una situació hegemònica, necessita –com totes les classes dominants– justificar la seva situació de poder i privilegi; com si aquesta fos una emanació directa

La por de perdre l'estatus

del seu talent. Es tracta d'un exemple concret de la «ideologia carismàtica» que C. Wright Mills va expressar de manera magistral: «les persones que tenen avantatges estan poc predisposades a creure que allò que els passa és producte, precisament, dels seus avantatges. Fàcilment es creuen inherentment dignes d'allò que posseeixen; en el fons, es creuen que són una mena d'elit natural; i, en realitat, pensen que llurs possessions i privilegis són extensions natural de la seva condició d'elit.» (Mills, 1956, 14).

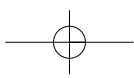
L'enveja democràtica

Alexis de Tocqueville va alertar del risc que implica el desig d'igualtat (l'igualitarisme) contra la idea de llibertat i de dignitat individual, defensada per la tradició liberal. Creia que entre la llibertat i la igualtat es produeix un conflicte insalvable: la llibertat garanteix a tots els homes el dret a ser diferents, mentre que la igualtat implica una tendència a la uniformitat i, fins i tot, a la vulgaritat.

A mitjan segle XIX el genial historiador va emprendre un llarg viatge pels Estats Units d'Amèrica. Fruit de les observacions i reflexions va escriure *De la démocratie en Amérique* (1840), que ha esdevingut una obra intemporal. Tocqueville constata que si bé les condicions de llibertat que hi havia a la societat americana implicaven una major independència i autonomia dels individus, d'altra banda –i potser per camins més subtils– conduïen a noves formes de servitud.

Per a Tocqueville, una major igualació en les condicions de vida no implicava un major grau de llibertat i responsabilitat, sinó que suposava la igualació d'individus que per naturalesa eren diferents, així com una major dependència material. Ja aleshores el pensador francès es va adonar –molt abans que es parlés en termes d'estat del benestar– de les implicacions que podia suposar la millora i la igualació de les condicions generals de vida de la població. Es podia confondre la dignitat personal amb el fet de poder portar un determinat nivell de vida que es considera «digne». La dignitat dels individus, doncs, ja no depèn tant d'un esforç de superació personal, com del fet de poder assolir unes determinades convencions socials mínimes lligades sobretot al benestar material.

En aquestes circumstàncies, creia que la majoria estava disposada a sacrificar la seva llibertat per una major igualtat i una major participació

de la riquesa. La igualació va esdevenir un absolut. «Una societat que té aquest principi és una societat açada contra l'excel·lència humana.» (Giner, 1979 (1976), p. 87).

Darrera aquesta situació d'igualtat aparent, descrita per Alexis de Tocqueville, s'amagava una lluita més o menys soterrada per l'estatus.

Els caçadors d'estatus

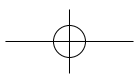
Thorstein Veblen fou el primer economista que, més enllà de l'anàlisi econòmica convencional, va parlar del «consum ostentós» relacionat amb l'afany de presumpció i de distinció social. Fins aleshores els economistes relacionaven el consum amb la satisfacció de les necessitats materials bàsiques per a viure. A *The Theory of the Leisure Class* (1899), Veblen s'adona que el consum respon també a una profunda inquietud social.

L'aportació que fa l'autor nord-americà és particularment clarivident per a l'estudi de la desigualtat en l'anomenada «societat de consum».

D'una societat centrada en el treball i la producció hem passat a una societat on el consum també té una importància cabdal. En una «societat de consum» els objectes –sobretot els objectes rars– poden assolir un valor simbòlic diferenciador. Qualsevol despesa que contribueixi de manera efectiva a la bona fama de l'individu generalment s'ha de fer en coses cares i supèrflues. El consum d'objectes de luxe, que no tenen cap utilitat aparent, esdevé socialment honorable, com a signe de proesa i penyora de dignitat humana. El consum arriba a ser honorable per si mateix, especialment quan es refereix a les coses més cares i més desitjades. És en la mesura que els béns són costosos que consumir-los es considera un fet «noble» i honorífic.

La lògica que regeix l'apropiació dels béns com a objectes de distinció no és, exclusivament, la de la satisfacció de necessitats, sinó la de l'escassetat d'aquests béns i la impossibilitat que d'altres els tinguin. Es tracta de «béns posicionals» que no tothom pot consumir al mateix temps i que col·loquen els seus consumidors en una posició d'avantatge relatiu. Són béns pels quals hi ha una forta competència, cosa que fa pujar-ne el preu.

Els béns posicionals permeten als seus consumidors situar-se en una posició d'avantatge relatiu i de distinció respecte dels que ho poden accedir-hi.

La por de perdre l'estatus

La «distinció natural»

Sovint es parla de la distinció o de l'esnobisme com un afany o una recerca deliberada de l'individu que vol atènyer un determinat nivell de prestigi. En determinades circumstàncies, la distinció pot ser anhelada de manera interessada amb l'objectiu de fer bona impressió als altres i assolir un determinat reconeixement social. No ens ha d'estranyar, però, que el desaparegut sociòleg francès, Pierre Bourdieu, no parés de lamentar-se davant d'allò que considerava una concepció massa simplista i merament instrumental del tema. Bourdieu es mostrava crític amb l'ús (i abús) que es feia (i encara es fa) de la noció de «consum ostentós» que caracteritza millor el comportament cultural dels «nou rics». Creia que no es pot considerar mai la distinció com el producte d'una elecció conscient i estratègica. La distinció té un caràcter expressiu i va molt lligada a la identitat i a la manera de ser de l'individu. La distinció generalment és la manifestació d'un comportament eminentment irreflexiu, producte de l'educació i expressió d'un determinat «habitus de classe» que depèn sobretot de l'origen familiar.

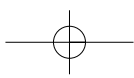
Pierre Bourdieu insisteix que la cerca de distinció el que posa en evidència és, de fet, la manca de distinció. La distinció burgesa ostenta la pròpia discreció.

En contra del que suggereix el títol del llibre de Vance Packard (1959), *The Status Seekers*, Bourdieu insisteix que els gustos i les preferències culturals no són el producte d'una elecció racional. Insisteix, també, que la recerca de la distinció posa en evidència la manca de distinció. La persona distingida, i que se sent segura de si mateixa, no té motius per dubtar de la seva identitat i del seu prestigi. En l'obra de *La distinction* (1979), Bourdieu demostra que la distinció burgesa ostenta la pròpia discreció, el rebuig de tot allò que és massa vistós o superflu. Es menysprea la intenció de distingir-se i es valora, en canvi, l'elegància de la distinció espontània i continguda. Només podem comprendre aquest fenomen com el producte més o menys reeixit d'un llarg i subtil procés educatiu que fa que allò que és un producte cultural aparegui com a «natural». La distinció és fruit d'un comportament que sembla –només ho sembla– espontani i natural.

L'enigma de la «infelicitat crònica»

Un dels enigmes i reptes més importants per a les ciències socials és saber per quin motiu un increment extraordinari del nivell de renda i de ri-

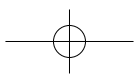

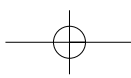

quesa –com el que s’ha produït en les darreres dècades en els països més avançats– no s’ha traduït pas en una major felicitat individual i col·lectiva.

El nivell de riquesa o de pobresa és relatiu. Se suposa que en els països avançats tothom o gairebé tothom té les necessitats materials cobertes. És per això que hom aspira a assolir un mínim nivell de béns materials compartit per la major part de ciutadans. Avui dia hi ha una mena de «paquet estàndard» (*standard package*³) al qual tothom o gairebé tothom aspira. Per exemple, per aconseguir un grau acceptable de confortabilitat s’ha de disposar d’un conjunt de béns considerats imprescindibles per viure dignament: un pis o una casa [en propietat], un cotxe, una nevera, aire condicionat, un o diversos aparells de televisió [amb DVD], ordinador personal i, si pot ser, un mòbil de la darrera generació. No cal dir que aquest paquet estàndard és fruit d’una convenció social que pot canviar ràpidament en funció de les circumstàncies socials i econòmiques. Molts individus que no poden assolir aquest paquet de productes «bàsics» es poden sentir profundament decebuts, però també els individus que assoleixen aquest nivell de vida han de fer un esforç important i, fins i tot, un cert sacrifici per mantenir-lo.

Joseph Heath i Andreu Potter semblen tenir una resposta a l’enigma que hem anunciat al principi: «Atès que l’accés a aquests béns posicionals és important per a determinar la nostra qualitat de vida, és fàcil veure per quina raó el creixement econòmic elimina la relació entre felicitat i riquesa absoluta.» (Heath; Potter, 2005, 140). En un país molt pobre, el problema bàsic és l’escassetat de béns materials per viure. El creixement econòmic incrementa l’oferta d’aquests béns, el que al seu torn permet millorar el benestar general de la població. En els països rics, però, una part molt important dels ingressos van destinats a adquirir «béns posicionals» (béns que no tothom pot adquirir) i que no són gens fàcils de mantenir. (Per exemple, una casa luxosa en un barri residencial). Com que els béns posicionals són intrínsecament escassos el creixement econòmic no es tradueix automàticament en una major oferta d’aquests béns (sinó en un encariment del seu preu). De manera que la felicitat no pot créixer de manera proporcional a l’increment dels ingressos.

La por de perdre l'estatus

Temps de dispendi i temps de contenció

La possibilitat de millorar la posició social ens pot portar a viure un moment d'optimisme col·lectiu (més o menys contagiós), especialment en època d'expansió econòmica com la que s'ha viscut en la darrera dècada. Moments en què molts individus poden millorar les seves oportunitats econòmiques i les condicions de vida.

Després d'un període de creixement econòmic sostingut, que s'ha prolongat gairebé tres lustres, hem assistit a una davallada notable de l'activitat econòmica que ha tingut profundes implicacions socials. Aquesta davallada de l'activitat (i l'espectacular increment de la taxa d'atur) s'ha traduït en una profunda inquietud per part de la ciutadania sobre el seu futur.

La crisi ha contribuït a restringir el consum de les famílies i s'ha traduït en un canvi important en les pautes de consum a moltes llars. Després d'un període d'alegria consumista i de despesa adreçada, sobretot, a béns posicionals (i de caràcter representatiu molt vinculats a l'estatus social), s'ha produït un període d'austeritat i de forta restricció de la despesa motivada, entre d'altres coses, pel fort endeutament de les famílies i per la restricció del crèdit bancari.

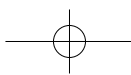
En moments de recessió i estancament econòmic com l'actual els sentiments de pessimisme i de frustració s'estenen com una taca d'oli en molts grups socials. L'única cosa que pot servir de consol és el caràcter col·lectiu de la crisi que afecta directament o indirectament a molts individus que en són víctimes, però que no se senten responsables. Al mateix temps el fet que sigui un «drama col·lectiu» fa que en alguns casos sigui viscut com una mena de fatalitat contra la qual és molt difícil lluitar, ja que en el moment més agut de la crisi les oportunitats són escasses.

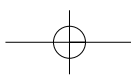
Con dèiem en començar, avui dia l'ésser humà té sovint la sensació que la seva vida privada és plena de paranys. Segurament aquesta percepció no és privativa de la nostra època. La incertesa és inherent a l'era moderna. L'angoixa per l'estatus és cosubstancial a l'existència d'un home

modern inquiet i reflexiu, conscient del caràcter fràgil i canviant de la seva posició en el món social.

**En època de crisi
s'agreuja el caràcter
incert de la vida
personal.**

En època de crisi s'agreuja el caràcter incert de la vida personal. Esperem que en aquests temps difícils aprenguem bé la lliçó de tot allò que no funciona i dels

VIA² 04/2010 REVISTA DEL CENTRE D'ESTUDIS JORDI PUJOL

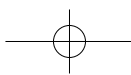
parans en què vam caure en els períodes d'eufòria econòmica, en què es va privilegiar un tipus de «consum ostentós» centrat sobretot en l'adquisició de «béns posicionals». És una lliçó que no vam aprendre quan tocava, esperem que ara no sigui massa tard.

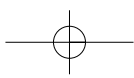
Referències bibliogràfiques

- BAUMAN, Z. 2005 (2004). *Identitat*. València: Universitat de València.
- (2006). *Liquid Times: Living in an Age of Uncertainty*. Cambridge: Polity Press.
- BERGER PETER L. 1987 (1967). *Invitació a la sociologia*. Barcelona: Herder. [Edició original: *Invitation to Sociology*. Penguin, Harmondsworth].
- BOURDIEU, P. 1988 (1979). *La distinción (Criterio y bases sociales del gusto)*. Madrid: Taurus [Edició original: *La distinction, critique sociale du jugement*. Paris: Minuit].
- DE BOTTON, A. 2004 (2003). *Ansiedad por el estatus*. Madrid: Taurus.
- GINER, S. (1979) [1976]. *Sociedad masa: crítica del pensamiento conservador*. Barcelona: Península [Edició original: *Mass Society*. London: Martin Robertson].
- GOBLOT, E. 1965 (1925). *La barrière et le niveau*. París: PUF.
- HEATH, J.; POTTER, A. (2005). *Rebelarse vende. El negocio de la contracultura*. Madrid: Taurus.
- MILLS C. Wright. (1956). *The Power Elite*. Nova York: Oxford University Press.
- 1987 (1959). *La imaginació sociològica*. Barcelona: Herder.
- PACKARD, V. (1959). *The Status Seekers*. Harmondsworth: Penguin.
- RIESMAN, D. (1965). *Abundancia ¿para qué?* México: Fondo de Cultura Económica.
- TOCQUEVILLE, A. 1984 (1840). *De lo démocratie en Amnérique*. Paris: NRF Gallimard, 1835-1840.
- VEBLEN, T. (1944) [1899]. *Teoría de la clase ociosa*. México: Fondo de Cultura Económica [Edició original: *The Theory of the leisure class*. Boston: Houghton Mifflin Company Boston, 1973

NOTES

¹ La societat feudal, malgrat tots els defectes, tenia un avantatge psicològic de primer ordre, atès que tothom o gairebé tothom ocupava el «lloc que li corresponia en aquest món». En les societats tancades les posicions socials eren clares i definides. Certament, les possibilitats de

Essència i formes de la por en la hipermodernitat

canviar o millorar la condició social eren gairebé nul·les per a la major part de la població, que s'havia de resignar a la posició que li marcava un determinat origen social i familiar, però també era molt difícil perdre l'estatus.

2 Dins de la tradició sociològica, el concepte d'estatus té una importància indiscutible. Tanmateix, cal considerar-lo amb certa cautela atès que és un concepte ambivalent que no sempre és entès de la mateixa manera. Per a alguns estudiosos l'estatus s'identifica amb la posició social i professional de l'individu; per a d'altres, en canvi, l'estatus s'identifica amb el prestigi i el reconeixement social. Sovint es confonen els dos significats. És obvi que es tracta de dos fenòmens que estan directament relacionats, però que no són la mateixa cosa.

3 El concepte d'*standard package* va ser encunyat per Riesman (1965) per a referir-se a aquest conjunt indispensable de béns i serveis que, d'una forma considerablement uniforme, posseïa tota la societat americana de l'època. Aquest paquet estàndard de béns –segons l'autor– representa el nivell de vida nacional i creix constantment.

